

ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการเมืองการปกครอง

บทนำ

- คำว่า การเมืองและการปกครอง จะมีความหมายที่แตกต่างกันในทางรัฐศาสตร์
- การเมือง คือเรื่องของอำนาจ ขอบเขตของอำนาจ บทบาทของผู้มีอำนาจ การได้มา การใช้ และการรักษาไว้ซึ่งอำนาจที่ได้มา รวมทั้งการแย่งชิงอำนาจ การจำกัดอำนาจ การมอบอำนาจ ตลอดจนการทวงอำนาจคืนโดยประชาชน
- การปกครอง คือ เรื่องที่เกี่ยวกับการบริหาร การวางระเบียบกฎเกณฑ์สำหรับสังคมเพื่อให้สังคมมีความสงบสุข

ความหมายของคำว่า การเมือง

3

- “การเมือง” (**politic**) มาจากคำภาษากรีก “**polis**” แปลว่า “รัฐ” หรือ “ชุมชนทางการเมือง”
- **เพลโต**
การเมือง คือ การอำนวยความสะดวกให้กับคนทั้งปวง
- **โทมัส ฮอบส์**
การเมือง คือ การต่อสู้เพื่อเถลิงอำนาจ

ความหมายของคำว่า การเมือง (ต่อ)

4

- ฮาโรลด์ ลาสเวลล์ กล่าวว่า
การศึกษาการเมืองเป็นเรื่องการศึกษาถึงอิทธิพลและผู้ใช้อิทธิพล
- คาร์ล ดอยช์ กล่าวว่า
การเมืองเน้นในเรื่องขบวนการต่าง ๆ เกี่ยวกับการวินิจฉัยสั่งการว่าควร
จะปฏิบัติอะไรในเรื่องสาธารณกิจ หรือมีหลักการสำคัญที่จะให้ใครได้
อะไรจากการปฏิบัตินั้น

ความหมายของคำว่า การเมือง (ต่อ)

5

- ศาตราจารย์โวลิน กล่าวว่า
การเมืองเป็นกิจกรรมที่มีจุดสนใจอยู่ที่การแสวงหาผลประโยชน์ด้วยการแข่งขันกันในระดับบุคคล กลุ่มบุคคลต่อกลุ่มและสังคมต่อสังคม
- อริสโตเติล กับแมกซ์ เวเบอร์ มีความเห็นคล้ายกันว่า
การเมืองจะต้องมีลักษณะผูกพันกับการปกครองและการใช้อำนาจ

ความหมายของคำว่า การเมือง (ต่อ)

6

- การเมือง หมายถึง การมีและการใช้อำนาจ การมีและการใช้อิทธิพล หรือการดำเนินการต่าง ๆ เพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจและอิทธิพล
- การเมือง หมายถึง กิจกรรมของมนุษย์ที่เกี่ยวข้องกับการกำหนด นโยบาย และการนำนโยบายออกปฏิบัติซึ่งจะมีผลต่อสังคม ส่วนรวม ด้วยความยินยอมของสังคมนั้น
- การเมือง หมายถึง กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับบุคคลหรือกลุ่มบุคคล เพื่อที่จะกำหนดแนวทาง ข้อบังคับ หรือนโยบายให้คนในสังคมปฏิบัติ ตามและอยู่ร่วมกันอย่างปกติสุข

สรุปความหมายของคำว่า การเมือง

7

- การเมืองเป็นพฤติกรรมของมนุษย์อย่างหนึ่งที่สืบเนื่องมาจากความสัมพันธ์ของมนุษย์ในแง่ของอำนาจ เช่น การแสวงหาอำนาจ การใช้อำนาจในการปกครองบังคับบัญชาผู้อื่นหรือใช้อิทธิพลต่อผู้อื่น ตลอดจนการใช้เล่ห์เหลี่ยมต่าง ๆ เพื่อรักษาไว้ซึ่งผลประโยชน์ของตนหรือผู้อื่น หรือเพื่อแสวงหาผลประโยชน์เพื่อตนเองหรือผู้อื่น

ความสัมพันธ์ของการเมืองนอกเหนือจากเรื่องอำนาจ

8

- อิทธิพล
- ผลประโยชน์
- สาธารณะ
- การปกครองหรือการบังคับบัญชา
- เล่ห์เหลี่ยมกลอุบายหรือยุทธวิธี

ธรรมชาติของการเมือง (Nature of Politics)

9

- ธรรมชาติของการเมืองเป็นการมองการเมืองอย่างที่เป็นการเมือง ซึ่งการเมืองมีการเคลื่อนไหว มีการเปลี่ยนแปลงมาโดยตลอด
- อริสโตเติล(**Aristotle**) นักปราชญ์ชาวกรีกได้อธิบายความหมายของคำว่า ธรรมชาติของการเมืองหมายถึง ชุมชนทางการเมือง
- อริสโตเติลแสดงความคิดเห็นว่ามนุษย์ทุกคนกระทำอะไรก็เพื่อเห็นแก่สิ่งที่ตนคิดว่าดี โดยการรวมตัวของมนุษย์ก็มุ่งให้ผลดี

ความคิดเห็นของอริสโตเติล (ต่อ)

10

- อริสโตเติลได้พยายามจัดรูปแบบการปกครอง **ลักษณะใดเป็นรูปแบบการปกครองที่ดีและลักษณะใดเป็นรูปแบบการปกครองที่เลว**
- **ลักษณะของการเมืองการปกครองในแนวคิดของอริสโตเติลประกอบด้วยปัจจัยสองประการคืออำนาจกับการปกครอง**

ความหมายของคำว่า “วัฒนธรรมทางการเมือง”

- **วัฒนธรรมทางการเมือง** หมายถึง เจตคติ หรือ ความเชื่อ ความรู้สึกของผู้คนที่จะช่วยให้เขาเข้าใจ หรือเห็นความสำคัญของกระบวนการทางการเมือง เจตคติหรือความเชื่อจะเป็นตัวกำหนดว่าเขาควรมีบทบาทอย่างไรแค่ไหน ในระบบการเมืองการปกครองของสังคมของเขา
- **วัฒนธรรมทางการเมือง** หมายถึง แบบของเจตคติและความเข้าใจต่อระบบการเมืองของบุคคลที่เขาได้รับการแนะนำอบรมจากองค์กรต่าง ๆ ในสังคมนั้น ๆ
- **วัฒนธรรมทางการเมือง** หมายถึง แบบแผนการวางตัวบุคคลให้เข้ากับระบบการปกครองและการเมืองในสังคมใดสังคมหนึ่ง

สรุปความหมายของคำว่า วัฒนธรรมทางการเมือง

- หมายถึง ความรู้ความเข้าใจในเรื่องความคิด และความเชื่อ ความสำนึกในทางการเมืองที่สมาชิกของสังคมหนึ่ง ๆ มีต่อระบบการเมือง การปกครองของสังคมของเขาว่า มีรูปแบบการปกครองแบบใด มีหน่วยงานหรือองค์การทางการเมืองการปกครองอะไรบ้าง ตัวเองมีบทบาทสิทธิหน้าที่ต่อกระบวนการทางการเมืองอย่างไร แค่นั้นบ้าง มีความรู้สึกนึกคิดที่พอใจหรือไม่พอใจต่อระบบการเมืองการปกครองที่เป็นอยู่
- พฤติกรรมทางการเมืองของบุคคลในสังคมจะมีลักษณะใดก็ขึ้นอยู่กับวัฒนธรรมทางการเมืองที่สมาชิกของสังคมนั้น ๆ ยึดถือ

วัฒนธรรมทางการเมืองของสังคมจะเป็นอย่างไร

- ย่อมขึ้นอยู่กับอิทธิพลของวัฒนธรรมของสังคม หรือวัฒนธรรมส่วนรวมของสังคมนั้น
- เพราะวัฒนธรรมทางการเมืองเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมทั่วไปของสังคม
- วัฒนธรรมทางสังคม หรือวัฒนธรรมส่วนรวมของสังคมจะเน้นการใช้อำนาจบังคับมากกว่าเหตุผล

วัฒนธรรมทางการเมืองของสังคมจะเป็นอย่างไร(ต่อ)

- หากคนในสังคมนั้น ๆ เช่น รัฐบาล ผู้ปกครอง บิดามารดา ครู อาจารย์ บุคคลต่าง ๆ
- มีลักษณะของการใช้อำนาจมากกว่าเหตุผล ก็จะทำให้วัฒนธรรมทางการเมืองของสมาชิกในสังคมย่อมได้รับผลกระทบไปด้วย
- อาจทำให้สมาชิกของสังคมขาดความรู้ความเข้าใจในทางการเมืองการปกครอง ไม่กล้าแสดงความคิดเห็น ขาดความรับผิดชอบต่อสิทธิหน้าที่ของตนเองที่มีต่อระบบการเมืองการปกครอง

ความหมายของการปกครอง

15

มีความหมายเกี่ยวกับ

- การบริหาร
- การวางระเบียบกฎเกณฑ์สำหรับสังคม
- เพื่อให้สังคมมีความสุข

ความจำเป็นที่ต้องมีการปกครอง

16

- **โทมัส ฮอบส์** กล่าวว่า ถ้าปราศจากการเมืองการปกครองแล้ว มนุษย์จะทะเลาะเบาะแว้งกันและรบราฆ่าฟันกัน โดยมีสาเหตุต่าง ๆ เช่น
- การแย่งชิงสิ่งของหรือผลประโยชน์ซึ่งกันและกัน หรือเกิดจากการสร้างเกียรติยศและชื่อเสียงของตนเอง

ความหมายของการปกครอง

17

- **เพลโตกับอริสโตเติล** ให้ความเห็นว่า การเมืองการปกครองจะมี ส่วนช่วยให้เกิดความยุติธรรมในสังคมและช่วยให้การดำรงชีวิต ของประชาชนดีขึ้น
- **อริสโตเติล** เห็นว่า มนุษย์จะต้องอยู่ในรัฐ เพราะรัฐจะช่วยให้ เขามีความสุข
- **ฮอบส์** เห็นว่า การเมืองการปกครองจะช่วยให้มนุษย์ได้รับ ความปลอดภัยจากชีวิตและทรัพย์สิน

การปกครอง

18

จะมีส่วนให้มนุษย์ได้รับการสนองตอบต่อสิ่งที่ต้องการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องปัจจัยพื้นฐานต่าง ๆ เช่น

- อาหารการกิน
- ที่อยู่อาศัย
- การได้รับความปลอดภัยในร่างกายและชีวิต เป็นต้น

Abraham H.Maslow

19

- เป็นนักจิตวิทยา ได้ศึกษาความต้องการของมนุษย์ และพบว่ามนุษย์มีความต้องการด้านต่าง ๆ คือ
- ความต้องการทางร่างกาย
- ความต้องการความปลอดภัย
- ความต้องการความรักและความเป็นส่วนหนึ่งของสังคม
- ความต้องการเกียรติยศ ความเคารพนับถือยกย่องจากบุคคลอื่น
- ความต้องการที่จะเป็นบุคคลโดยสมบูรณ์

จุดมุ่งหมายของการปกครอง

20

- มุ่งให้ประชาชนของตนอยู่ดีกินดี
- มีความสุข
- มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

จุดมุ่งหมายของการเมืองการปกครอง

21

- เพื่อรักษาเอกราชและเกียรติภูมิของชาติ
- เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยและความสามัคคีภายในชาติ
- เพื่อรักษาความเป็นธรรมและผดุงไว้ซึ่งความเป็นธรรมในสังคม
- เพื่อลดช่องว่างในสังคม โดยมุ่งพัฒนาและส่งเสริมอาชีพ
- เพื่อพัฒนาและส่งเสริมความเจริญในด้านต่าง ๆ ของชาติ

รูปแบบการปกครอง

22

มี 3 รูปแบบ คือ

1. การปกครองโดยคน ๆ เดียว
2. การปกครองโดยคณะบุคคล
3. การปกครองโดยคนทั้งหมดหรือเสียงส่วนใหญ่

การปกครองโดยคน ๆ เดียว

23

- คือ อำนาจอธิปไตยอยู่กับบุคคลเพียงคนเดียว
- บุคคลคนเดียวนี้อยู่ในฐานะเป็นอธิปัตย์สามารถวางกำหนดกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ได้ตามลำพัง
- อำนาจสูงสุดในการปกครองเป็นของคน ๆ เดียว แต่อาจมอบหมายให้ผู้อื่นหรือองค์การทำหน้าที่แทนได้

รูปแบบของการปกครองโดยคน ๆ เดียว

24

□ แบบราชาธิปไตย

เป็นการปกครองเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน

□ แบบทฤษฎาธิปไตย

เป็นการปกครองเพื่อประโยชน์เฉพาะของผู้ปกครอง

การปกครองโดยคณะบุคคล

25

- เป็นอำนาจอธิปไตยที่ตกอยู่ในมือของคนกลุ่มน้อยหรือคณะบุคคล
- โดยคณะบุคคลเป็นผู้ที่สามารถวางกำหนดกฎเกณฑ์หรือบริหารประเทศได้ตามที่กลุ่มของตนปรารถนา หรืออาจมอบหมายให้บุคคลอื่นทำหน้าที่ และอำนาจยังอยู่ที่บุคคลคณะนั้น

รูปแบบของการปกครองโดยคณะบุคคล

26

- **แบบอภิชนาธิปไตย** หมายถึง การปกครองโดยคณะบุคคลที่มีคุณสมบัติพิเศษหรือคุณภาพเหนือกว่าชนส่วนใหญ่ เช่น กลุ่มขุนนาง กลุ่มคนมีความรู้หรือปัญญาชน เป็นต้น คือ เป็นการมุ่งที่จะใช้อำนาจปกครองไปในทางบำบัดทุกข์บำรุงสุขให้กับราษฎร
- **แบบคณาธิปไตย** หมายถึง การปกครองโดยกลุ่มคนมั่งมีหรือคนรวย คือ การมุ่งแต่ประโยชน์สุขของพรรคพวกของผู้ที่เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย

การปกครองโดยคนทั้งหมดหรือเสียงส่วนใหญ่

27

- เป็นรูปแบบการปกครองโดยคนทั้งหมดหรือประชาชน เป็นรากฐานของอำนาจ
- การปกครองแบบนี้เรียกว่า **ประชาธิปไตย** ซึ่งประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย บุคคลหรือกลุ่มบุคคลใดจะเป็นผู้ปกครองจะต้องได้รับความเห็นชอบจากประชาชน
- นโยบายในการปกครองจะต้องสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนส่วนใหญ่

รูปแบบการปกครองโดยคนทั้งหมดหรือเสียงส่วนใหญ่

- **แบบประชาธิปไตย** เป็นรูปแบบการปกครองที่ประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย บุคคลหรือกลุ่มบุคคลใดจะเป็นผู้ปกครองจะต้องได้รับความเห็นชอบจากประชาชน
- **แบบเผด็จชน** เป็นรูปแบบการปกครองที่เปลี่ยนแปลงจากแบบประชาธิปไตยที่ประชาชนส่วนใหญ่ไม่มีความสุขจากอำนาจอธิปไตยที่ได้รับ ทำให้มีการปลุกกระดมมวลชนหรือเผด็จชนให้กระทำการต่าง ๆ โดยขาดสติยับยั้งหรือไม่ได้ใช้วิจารณญาณให้รอบคอบและกระทำการนั้น ๆ

รูปแบบการปกครองในอดีต

- เป็นรูปแบบการปกครองแบบ**ราชาธิปไตย** และแบบ**ทฤษฎาธิปไตย**
- เกิดขึ้นก่อนหน้าที่จะมีการเปลี่ยนแปลงการปกครองเมื่อวันที่ 24 มิถุนายน 2475
- การปกครองไทยมีลักษณะเป็น**เผด็จการ**
- อำนาจสูงสุดอยู่ที่บุคคลคนเดียว คือ **กษัตริย์**

รูปแบบการปกครองในอดีต (ต่อ)

- **แบบราชาธิปไตย** เป็นรูปแบบการปกครองในสมัยรัชกาลที่ 5 ที่กษัตริย์ใช้อำนาจปกครองในทางที่มุ่งสร้างความเจริญก้าวหน้าให้แก่สังคมและความสุขแก่ประชาชน
- **แบบทฤษฎาธิปไตย** เป็นรูปแบบการปกครองในสมัยกรุงศรีอยุธยาตอนปลายที่กษัตริย์ใช้อำนาจปกครองในทางที่มุ่งสร้างความสมบูรณ์พูนสุขของตนเองหรือพวกพ้อง

รูปแบบการปกครองหลังปี 2475

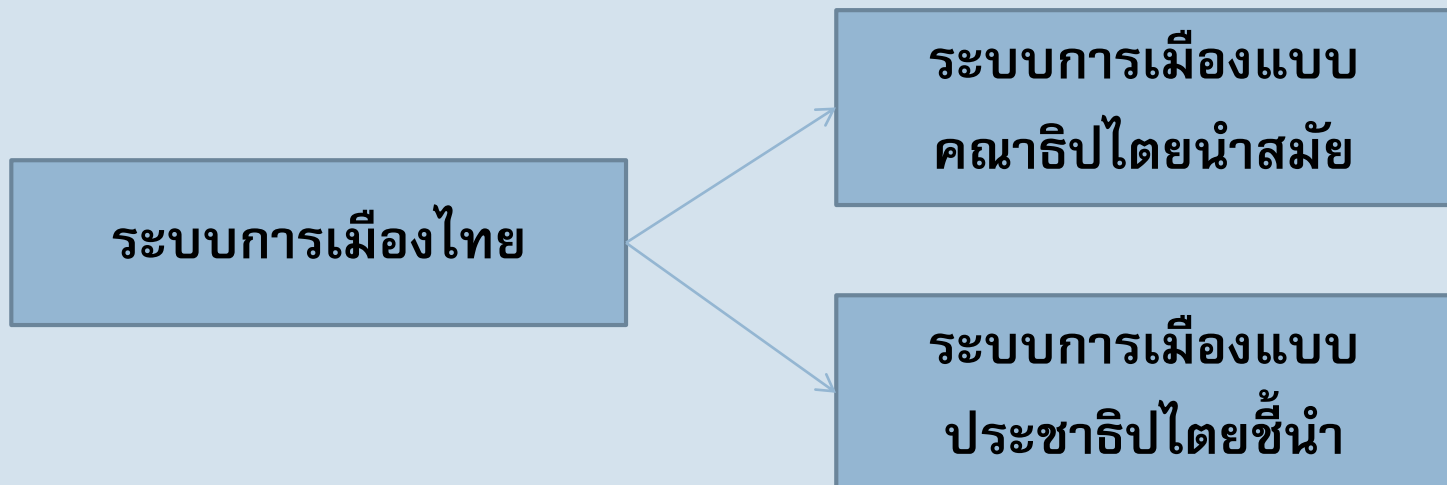
31

- การปกครองเปลี่ยนจากระบบสมบูรณาญาสิทธิราชเป็นระบบประชาธิปไตย
- รูปแบบการปกครองเป็นแบบอภิชนาธิปไตยและแบบคณาธิปไตย
- อำนาจในการปกครองตกอยู่ในกลุ่มคณะบุคคลที่เป็นผู้ปกครองคือ
ในระยะแรกอำนาจตกอยู่กับกลุ่มคณะราษฎร
ในระยะหลังอำนาจตกอยู่กับคณะทหาร
- แบบอภิชนาธิปไตย เป็นการปกครองเพื่อความสุขของประชาชน
- แบบคณาธิปไตย เป็นการปกครองเพื่อประโยชน์ของคณะผู้ปกครอง

รูปแบบการปกครองของไทยในสายตาต่างชาติ

32

- เอ็ดเวิร์ด ซิลส์ เห็นว่าระบบการเมืองไทยมี 2 แบบ คือ

ระบบการเมือง

- **แบบคณาธิปไตยนำสมัย** เป็นรูปแบบการเมืองในสมัยรัฐบาลทหาร เป็นโดยถือว่าเป็นระบบการเมืองที่ถูกครอบคลุมโดยระบบราชการ และ/หรือคณะทหาร โดยมีรัฐธรรมนูญที่ไม่เป็นประชาธิปไตย หรือไม่มีรัฐธรรมนูญเลย
- **แบบประชาธิปไตยชั้นนำ** เป็นรูปแบบการเมืองที่รวมอำนาจไว้ที่ฝ่ายบริหาร และระบบราชการ แม้จะมีรัฐสภา มีการเลือกตั้ง มีเสรีภาพทางการเมือง
- **จุดประสงค์ของการปกครองแบบนี้ที่สำคัญคือ การพยายามสร้างประสิทธิภาพและความมีเหตุผลในการบริหารงาน**

sharing